

Національний науково-природничий музей НАН України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Харківський національний університет імені Василя Каразіна
Міжнародна рада музеїв: Український національний комітет

**ПРИРОДНИЧІ МУЗЕЇ:
роль в освіті та науці**

*Матеріали
IV Міжнародної наукової конференції
Частина II*

**Natural History Museums:
The Role in Education and Science**

*Proceedings
of the IV International Scientific Conference
Part II*

Київ — 2015

УДК 069(5):[37+001]

ББК 79.1:2

П-77

П-77 **Природничі музеї: роль в освіті та науці** : Матеріали IV Міжнародної наукової конференції / Національний науково-природничий музей НАН України ; за ред. І. Загороднюка. — Київ, 2015. — Ч. 2. — 184 с.

Natural History Museums: The Role in Education and Science (Proceedings of the IV International Scientific Conference) / National Museum of Natural History, NAS of Ukraine ; Ed. by I. Zagorodniuk. — Kyiv, 2015. — Pt 2. — 184 p.

ISBN 978-966-02-7728-1

Видання присвячено аналізу сучасного стану та історії формування природничих музеїв та їхніх колекцій, ролі музеїв у розвитку науки та поширенні природничих знань. Розглянуто питання історії формування колекцій, ведення баз даних і каталогізації зразків, шляхів наповнення колекцій, просвітницької діяльності музеїв, внеску відомих науковців у розвиток музеїв, історії природничих музеїв. В основі цього збірника праць — короткі повідомлення за матеріалами доповідей на біологічній секції IV Міжнародної наукової конференції «Природничі музеї та їхня роль в освіті та науці» (27–30.10.2015, Київ).

Видання розраховане на фахівців у галузі біології та музеології.

Упорядники: І. Загороднюк, М. Комісарова, Е. Король.

УДК 069(5):[37+001]

ББК 79.1:2

Рекомендовано до друку Вченою радою Національного науково-природничого музею НАН України (протокол № 08/15 від 24 вересня 2015 року).

ISBN 978-966-02-7728-1

© Колектив авторів (текст), 2015

© Юлія Комар (обкладинка), 2015

© Ігор Загороднюк (макет, редагування, верстка), 2015

Передмова редактора

Матеріали цього видання включають матеріали доповідей, надісланих нашими колегами у праці IV Міжнародної конференції «Природничі музеї та їх роль в освіті та науці». Цей цикл конференцій започаткував Український національний комітет Міжнародної ради музеїв, а саме природнича секція ICOM (Україна). Конференції проходять із періодичністю раз на 1-3 роки. Першу Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Природнича музеологія: теорія та практика» проведено у вересні 2009 р. у Кам'янці-Подільському. У вересні 2012 р. в Києві й Каневі відбулася II конференція «Сучасні аспекти природничої музеології». Третю конференцію «Практичні питання природничої музеології» проведено у жовтні 2013 р. у Києві. Четверту організовано у жовтні 2015 р. в Києві.

Тематика всіх цих конференцій пов'язана з природничими музеями, їх історією формування і особливостями розвитку, описом і аналізом колекцій та експозицій, просвітницькою й науковою роботою. Особливістю природничих музеїв є те, що майже всі вони, на відміну від інших типів музеїв, пов'язані з наукою і підпорядковані університетам та академіям наук. Отже, конференції та збірники їхніх праць включають значну частку результатів власне наукових досліджень, які базуються на колекціях, що накопичуються і зберігаються в музеях.

Цей випуск є одним із двох, що впорядковані за матеріалами конференції «Природничі музеї та їхня роль в освіті та науці». Перша частина присвячена загальним питанням та дослідженням геологів та географів і підготовлена з підзаголовком «Частина 1. Науки про землю».

Друга (ця) частина включає праці біологічного напрямку музеології. Вона вміщує 70 матеріалів, у т. ч. за основними розділами видання: Розділ 1 «Загальні питання музеології» — 11 праць, Розділ 2 «Огляди біологічних колекцій» — 15 праць, Розділ 3 «Дослідження біологічних колекцій» — 12 праць, Розділ 4 «Музеї як осередки просвітницької роботи» — 20 праць, Розділ 5 «Історія природничих музеїв» — 8 праць, Розділ 6 «Довідкова інформація» — 3 матеріали.

Авторами цих матеріалів є 85 колег із 43 установ, у т. ч. 6 академічних установ, 14 освітніх закладів (зокрема й природничих музеїв при цих закладах), 5 установ природно-заповідного фонду тощо. Установи НАН України представлені найширше: 22 праці з Національного науково-природничого музею (Київ), 7 праць з Державного природознавчого музею (Львів), 3 праці з Інституту зоології ім. І. Шмальгаузена (Київ), по 1 праці з Інституту екології Карпат (Львів), Інституту морської біології (Одеса), Чорноморського біосферного заповідника (Гола Пристань).

Університети представлені 14 установами, у т. ч. 12 університетів та 5 природничих музеїв при університетах, зокрема Музей природи Харківського університету, Природничий музей Чернівецького університету та зоологічні музеї Львівського, Київського та Московського університетів. Лідером (6 праць) є Львівський національний університет ім. І. Франка, 3 праці представили Ужгородський національний університет, по дві — Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка, Ніжинський державний університет ім. М. Гоголя, Харківський національний університет ім. В. Каразіна та Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича. По одній праці представили Дрогобицький державний університет ім. І. Франка, Київський національний університет ім. Т. Шевченка, Луганський національний університет ім. Т. Шевченка, Московський державний університет, Національний лісотехнічний університет України (Львів), Природничий університет Вроцлава, Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка, Тернопільський державний медичний університет ім. І. Горбачевського, Харківський національний аграрний університет імені В. Докучаєва.

У цьому виданні представлені й заповідні установи: окрім згаданого вище Чорноморського біосферного заповідника, є по одній праці з таких установ, як Національний природний парк «Подільські Товтри» (Кам'янець-Подільський), Національний природний парк «Хотинський» (Хотин), Карпатський біосферний заповідник (Рахів), Поліський природний заповідник (с. Селезівка, Житомирська обл.). Нарешті, у філіаціях є також Чернівецький обласний краєзнавчий музей (2 праці), Науково-інноваційна лабораторія «Динамічні моделі» (Київ) та Львівське відділення Українського ентомологічного товариства (Львів).

Завдяки такій потужній команді природничиків та музеологів вдалося впорядкувати це надзвичайно цікаве видання. У подальшому планується розмістити повнотекстові статті за найбільш вагомими внесками колег у нашому виданні «Вісник Національного науково-природничого музею».

Величезна подяка всім авторам збірника праць за плідну співпрацю і оперативну роботу при редагуванні рукописів. Від упорядників цього видання щиро дякую Наталії Дзюбенко, Наталії Новіченко, Володимиріві Різуни, Ігорю Скільському та Ігорю Шидловському за численні консультації при впорядкуванні цього збірника матеріалів конференції. Наша подяка Наталії Черемних за сприяння у виданні збірника праць.

Насамкінець вважаю за приємний обов'язок подякувати команді натхненних і самовідданих колег, які взяли найактивнішу участь у впорядкуванні книги та її підготовці до друку — Марині Комісаровій, Юлії Комар, Елеонорі Король та Оксані Червоненко.

І. Загороднюк